

Posudek oponenta na bakalářskou práci Mgr. Marii Galuziny *The God Sobek in Ptolemaic and Roman Times. A Confrontation of the Cult of Sobek in Krokodilopolis and Kom Ombo.*

Práce Marii Galuziny splňuje všechna formální kritéria vyžadovaná od bakalářských prací, některá z nich dokonce dalece přesahuje. Je sepsána dobrou angličtinou a včetně seznamu literatury, map a ilustračního materiálu čítá celkem 133 stran. Po této stránce je tedy srovnatelná i s některými magisterskými pracemi. Dále je nutné vyzdvihnout její jasnou a přehlednou strukturu, což vypovídá i o tom, že se autorka snažila držet jedné badatelské linie bez větších odboček k jiným tématům.

Kromě obecného úvodu má práce Marii Galuziny dvě hlavní části, přičemž první se věnuje kultu boha Sobka v oblasti Fajjúmu v Ptolemaiovské a Římské době, druhá část je zaměřena na kult tohoto boha v chrámu v Kóm Ombu. Obě části jsou ve svých jednotlivých oddílech členěny shodně (např. popis oblasti, kult v jednotlivých místních svatyních, obecné zásady lokálního kultu a teologie boha Sobka, synkretické vazby s jinými bohy, lidová zbožnost a božská orákula), čím je kromě formální přehlednosti práce zdůrazněna také vzájemná podobnost kultu v obou zkoumaných lokalitách. Autorka tak (ať už vědomě nebo ne) navazuje na oblibu Egyptanů v teologických a kultových dualitách, včetně vytváření paralelních forem kultu v severní a jižní části země.

V prvním oddíle, zaměřeném na oblast Fajjúmu, Maria Galuzina představuje jednotlivá místa kultu boha Sobka a snaží se především odlišit a vysvětlit jednotlivé projevy zbožnosti k tomuto bohu. Není to úkol zdaleka jednoduchý, neboť právě sobkův kult ve Fajjúmu nabýval mnoha různých podob a vymykal se teologickým zvyklostem užívaným v jiných oblastech Egypta. Můžeme se zde setkat s různými kultickými manifestacemi moci boha Sobka na zemi, které představují samostatné bytosti, nikoli jen jména, epiteta nebo *ba* (projevy moci) hlavního boha. Hlavní lokální bůh Sobek Krokodilopolský – Hor sídlící v Krokodilopoli představoval základní kamen fajjúmského Sobkova kultu a ostatní, lokální „sobkovská“ božstva z něj vycházela, na jeho úctu navazovala a byla na ní také částečně závislá. To vše z autorčiny studie vyplývá, ale bylo by lepší, kdyby tyto zajímavé závěry explicitně vypisovala a více zdůrazňovala. Vynikl by tak například jeden z hlavních rozdílů mezi sobkovým kultem ve Fajjúmu a v Kóm Ombu.

Maria Galuzina se také poměrně často věnuje tématu tzv. Knihy z Fajjúmu, a to nejen ve stejnojmenném oddíle druhé kapitoly. Tato tajemný text představuje jakousi „základní knihu“ sobkovské teologie fajjúmské oblasti popisující všeprostupující aktivitu a význam boha Sobka v kosmogonii a kosmologii, tedy od stvoření světa, až po každonoční obnovu slunce v podsvětí. Sobek je zde, podobně jako bůh Ptah v tzv. Memfidské teologii, vnímán jako bůh, který byl vždy ve světě přítomen a který ovlivňuje všechny jeho aspekty a děje. Tématem Knihy z Fajjúmu autorka práce vhodně propojuje první a druhou badatelskou část práce, když se snaží ukazovat, jak se jednotlivé části tohoto téměř mysterijního textu z fajjúmské oázy odrážejí také v sobkově kultu ve vzdáleném Kóm Ombu.

Částečný rozdíl ve struktuře první a druhé části práce Marii Galuziny představují dva oddíly věnované synkretickým formám boha Sobka ve Fajjúmu (kapitola 2) a hlavním (božským) aspektům Sobka v Kóm Ombu (kapitola 3). Toto zdánlivé vychýlení z jinak paralelní struktury se však vytrácí v okamžiku, kdy si čtenář uvědomí, že oba oddíly vlastně hovoří o tom samém - tedy o různých božských a kultických funkcích boha Sobka. Ty se buď manifestují ve vzniku synkretické vazby (Sobek-Re) nebo ve zdůraznění některého teologického aspektu (Sobek jako božstvo slunce). Je tedy škoda, že se autorka nepokusila více prozkoumat otázku, proč v některých případech docházelo ke vzniku vazby Sobka s jiným bohem (Sobek-Re, Sobek-Hapi, Sobek-Hor) a v jiných sám Sobek na svou základní charakteristiku nabíral nové vlastnosti, funkce, tituly a jména.

Podobně by bylo také vhodné více dopodrobna vysvětlit, proč se právě ve Fajjúmu setkáváme s takto ojedinělou a komplexní formou teologie, kultu a lidové zbožnosti, a proč si bůh Sobek tuto jedinečnost částečně uchovává i při přenesení do jiných oblastí mimo Fajjúm. Stojí za tím např. ojedinělé přírodní podmínky fajjúmské oblasti, částečné vyčlenění z administrativního systému běžného v Údolí a Deltě, nebo přítomnost většího počtu cizinců?

Přes některé drobné nedostatky a nedořešené otázky však předložená práce Mgr. Marii Galuziny splňuje všechny předpoklady pro kvalitní kompilativní bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako v ý b o r n o u.

V Praze dne 17. ledna 2016

Jiří Janák